

Avsnitt 7 i SFC2014 Sammanfattning för allmänheten

Det regionala strukturfondsprogrammet i Övre Norrland

Inledande översikt

Övre Norrland omfattar Norrbottens och Västerbottens län. Det geografiska området präglas av långa avstånd, gles befolkningsstruktur och en åldrande och minskande befolkning. En regionanalys har lyft utmaningar och styrkeområden som är extra framträdande. Bland utmaningarna finns låg FoU-verksamhet hos regionens små och medelstora företag, otillräcklig tillgång till riskvilligt kapital och bristande bredbandsinfrastruktur. Övre Norrland står inför en omställning från en produktionsbaserad till en tjänstebaserad näring. Tillgång till en väl utbyggd bredbandsinfrastruktur med hög kapacitet och kvalitet kommer att vara betydelsefull för denna omställning i regionen. Om bredbandsutbyggnad inte kan möjliggöras inom regionens mer avlägsna och glest befolkade områden så riskerar de inomregionala skillnaderna för tillväxt, sysselsättning och befolkningsutveckling att förstärkas. Analysen visar vidare att delar av regionen har en könssegregerad arbetsmarknad med ett ensidigt och sårbart näringsliv, företagen har svag marknadsnärvaro och låg etablering på internationella marknader. Industrin i regionen har hög energiintensitet. Det finns även bristande kapacitet i delar av transportsystemet, något som har en negativ inverkan på regionens näringsliv.

Regionens styrkor innebär å andra sidan genuina fördelar i förhållande till andra regioner i Europa och övriga världen. Regionen är rik på naturresurser såsom mineraler och skog. En stor del av Sveriges energiförsörjning kommer härifrån. Regionens näringsliv och kunskapsorganisationer använder och utmanar klimatmässiga och geografiska förutsättningar som kyla, mörker, avstånd, demografi och gleshet för att skapa innovationer och företag. Regionen har tre starka akademiska lärosäten, Luleå tekniska universitet, Umeå universitet samt Sveriges lantbruksuniversitet.

Övre Norrland har i de länsvisa utvecklings- och innovationsstrategierna fokuserat på smart specialisering. De styrkeområden som strategierna har identifierat, och som utgör basen för regionens arbete med smart specialisering, är:

- Innovationer inom hälso- och sjukvård
- Life Science
- Teknik- och tjänstutveckling inom industrin
- Testverksamhet
- Hållbar energi och miljöteknik
- Upplevelsenärings- och kulturella och kreativa näringar
- Digitala tjänstenärings- för smart region

Fakta om programmet

Programmet för Övre Norrland ska bidra till att uppfylla EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, samt till att uppnå social, ekonomisk och territoriell

sammanhållning. Insatserna i programmet ska utgå från ovan nämnda styrkeområden, dessa benämns i programmet som fokusområden. Projekt som bidrar till skärningspunkter mellan fokusområden är särskilt önskvärda eftersom korsande av kompetensområden och branscher kan leda till att nya innovativa språng tas. Övre Norrland prioriterar satsningar i en kombination av innovation och näringsliv med förutsättningskapande transport och bredbandsinfrastruktur och möter behovet av att näringslivet och offentlig sektor tar ett ökat ansvar för en omställning mot en koldioxidsnål ekonomi.

Programmets budget är strax under 203,6 miljoner euro i EU-medel, till den summan tillkommer minst lika mycket i nationell medfinansiering. Minst 404,8 miljoner euro kommer således att investeras i åtgärder för att öka tillväxt och sysselsättning i Övre Norrland. Den totala budgeten var ursprungligen något högre men har efter återkallande av medel minskat med drygt 1,2 miljoner euro. Programmet innehåller fem insatsområden (tematiska mål), dessa är:

1. Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation (61,1 miljoner euro/30%)
2. Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik (10,2 miljoner euro/5%)
3. Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag (71,8 miljoner euro/35.3%)
4. Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer (11,6 miljoner euro/5.7%)
5. Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinфраstruktur (48,8 miljoner euro/24%)

Projekt som karaktäriserar programmet

De projekt som beviljats i Övre Norrland har en relativt god spridning sett till aktörer, branscher och mottagare. Det finns två fokusområden som är starkare representerade än de övriga, *teknik och tjänsteutveckling inom industri samt digitala tjänstenärningar för smart region*. Samtliga projekt kännetecknas av starkt resultatfokus.

Inom insatsområde 1 finns både mer traditionella industrier som träindustri och gruvverksamhet representerade, likväl som nyare branscher där man ägnar sig åt digital tillverkning och 3D-teknik. Satsningarna inom insatsområdet har en bred spridning.

Projekten inom insatsområde 2 kan delas in i tre inriktningar: bredbandsutbyggnad, utveckling av digitala tjänster och ökad användning av digitala tjänster.

Inom insatsområde 3 finns både insatser riktade till enskilda företag (företagsstöd och riskkapital) och insatser riktade till grupper av företag (rådgivningsinsatser). Insatserna syftar till att stärka små och medelstora företags konkurrenskraft. Satsningarna riktas både till fler nya företag och till fler växande företag. Stora medel har satsat på besöksnäringen.

Projekten inom insatsområde 4 innehåller projekt med inriktning förnybar energi, energieffektivisering, hållbara transporter samt hållbart byggande.

Inom insatsområde 5 finns projekt som utvecklar regionens möjligheter till fungerande godstransporter samt projekt som ökar och förbättrar möjligheterna till arbetspendling via kollektiva färdmedel.

Aktuellt under året

Under året har fyra utlysningssomgångar arrangerats, två av dessa omfattade enbart stöd till bredbandsinvesteringar och två var öppna för ansökningar inom de övriga

insatsområdena. 36 projekt med en sammanlagd budget om 68,7 miljoner euro har beviljats.

Utöver de utvärderingar som projekten själva ombesörjer, via egenutvärdering eller extern part beroende på projektets storlek och komplexitet, så har programövergripande utvärderingar kopplade till samtliga tematiska mål påbörjats under året. Resultaten av dessa presenteras under första kvartalet av 2017.